

prijatelj šole, ni zagrizen klerikalec, ker tega politični program je: ljudstvo puščati v temi nevednosti in neumnosti. Veseli nas, da je med narodom še mnogo ljudi, ki so prijatelji šole in učiteljstva, čeprav niso našega prepričanja, ker sprevidijo njeno korist; le voditelji klerikalizma so iz dna svoje duše temu nasprotni. Že vidimo, kako se repenčijo in vpijejo: Laž, laž! Mi smo prijatelji šole, samo liberalnih učiteljev ne maramo! — Tako torej? Saj smo že rekli, da bi rajši videli hudiča poleg sebe kakor drugače misleče v političnih zadevah. Za nas napredne, za narodno prosveto vnete, neumorno delavne in za trud z bedo plačane učitelje ne marate, ker smo vam in vašim idealom nasprotni; in zaradi nas ter zaradi našega prepričanja puščate naš narod čedalje bolj propadati v nevednost? To je res prava laž! Saj imate nekaj svojih kimavcev Slomškarjev, zakaj pa tem ne pomagate? Klerikalizem je bil, in bo vedno dosleden nasprotnik šoli in ljudski prosveti, ker se zavedno, omikano in dobro odgojeno ljudstvo kmalu otrese klerikalnega jarma in jerobstva. Kjer je imel in še ima klerikalizem ljudsko prosveto v neomejeni svoji oblasti, vidimo dokaz svoji trditvi. On je imel dovolj časa in prilike pri nas povzdigniti naš rod na boljšo stopnjo napredka in omike, pa ni storil ničesar, ker mu je ljudska neumnost in nevednost ljuba — ker se le neumna in nevedna ljudska masa uklanja klerikalizmu in njegovim idealom. Vi niste nam nasprotni zaradi tega, ker nismo vaši kimavci, podrepniki in vdani hlapci marveč zato, ker je vam in vašemu idealu sedanja šola z naprednim učiteljstvom prokletstvo za naš narod, ker se ta po šolah probuja in ker učiteljstvo ljudstvu odpira oči, da vidi vaše nakane, sleparije in hinavsko zavijanje resnice. Vi vpijete, da smo proti ljudstvu — lažniki! Ravno obratno je res.

(Dalje.)

Iz naše organizacije. Goriško.

Predsedništvo deželnega učiteljskega društva naznanja učiteljstvu na Goriškem in Gradiščanskem, da je odposlalo c. kr. namestništvu to-le vlogo:

Visoko c. kr. namestništvo!

Zakona o ureditvi pravnih razmer učiteljstva na ljudskih in meščanskih šolah, ki sta bila sklenjena v spodnjeavstrijskem in moravskem deželnem zboru, sta že dobila najvišjo sankcijo in sta stopila v veljavo s 1. januarjem 1905; zakon pa, ki ga je sklenil v tej zadevi zaradi splošne zahteve deželni zbor poknežene grofovine Goriške in Gradiščanske v seji 10. novembra 1904, je čakal na pomnožitev cele tri mesece v eni tukajšnjih tiskarn, in pravijo, da je bil še-le te dni predložen c. kr. namestništvu.

Dasiravno bo ta zakonski načrt zaradi načina, kako naj se troški pokrijejo, težko predložen v najvišjo sankcijo, prosi vendar podpisano predsedništvo, c. kr. namestništvo naj blagovoli brž ko je mogoče odposlati ga c. kr. ministrstvu za bogočastje in uk, da pride čim prej njegova rešitev in se potem, če bo treba, store nadaljni koraki v tem nujnem vprašanju, zakaj materialni položaj učiteljstva je zavoljo vedno rastoče draginje vseh življenjskih potrebščin, nastale posebno zaradi zidanja bohinjske železnice, tako žalosten, da so morali v zadnjem času po dveh umrlih učiteljev ostali (navedena so imena dotičnih) klicati na pomoč miloščino tovarišev v varstvo proti najhujšemu uboštvo.

Visoka c. kr. vlada naj tedaj blagovoli že v prejšnjih vlogah opisani, od dne do dne slabši učiteljski položaj sprejeti na znanje ter v interesu ljudske izobrazbe in splošnega napredka potrebno ukreniti, da se odpravi in učit. pravne razmere potrebam primerno uredi.

Predsed. dež. učit. društva za Goriško in Gradiščansko.

Književnost in umetnost.

„Popotnik“. Letnik XXVI. Štev. 3. — Na uvodnem mestu beremo razpravo »Luč in tema«, ki jo je napisal E. Gangl. — Tovariš A. Smrdelj priobčuje svoje konferenčno poročilo »Delovanje učiteljstva z ozirom na varstvo živali in rastlin«, kjer nam spretno kaže, kako je moči s posameznimi učnimi predmeti zbujati v mladini ljubezen do živali in rastlin in tako vzgojno vplivati na šolsko deco. — V spisu »S I. mednarodnega kongresa za šolsko higijeno v Norimberku l. 1904.« nas seznanja tovariš Fr. Kocbek s stavki in glavnimi mislimi, ki lahko dajo — in dobro bi bilo! — povod resnemu razmišljanju. — Tovariš I. Stukelj zaključuje poročilo o »Mednarodnem kongresu o pouku risanja v Bernu«. — Isti pisatelj priobčuje vrlo zanimiv spis »Čestita knjižna starina iz slovenskega ljudskega šolstva«, kjer opisuje kulturno zanimivo knjižico — abecednik — iz l. 1829. — Za »Književnim poročilom« prinaša »Razgled« (Listek, Pedagoški paberki, Kronika) obilico interesantnih vesti o šolstvu in učiteljstvu. — »Popotnik« je tudi to pot bogato in izorno založen. Priporočamo ga najtopleje.

Knjižni dar „Hrv. pedagog.-književnog zbora“ za leto 1904. Katančice. Stručak pripovječica za mali svijet. Hrvatskoj mladeži pribrao Stjepan Širola. (Sa 7 slika.) Knjižnice za mladež XLV. knjiga. — Gabriel Compayre: Intelektualni i moralni razvitak djeteta. II. dio. Prevela Jelica Belović-Bernardzikowska. Knjižnice za učitelje XLII. knjiga. — Pedagojska enciklopedija. Uredniki Stjepan Basariček, Tomislav Ivkanec i Milan Pejnović. Knjiga I. Sveska X. (Kant — Komunalna, interkonfesijska i konfesijska škola.) O teh knjigah izpregovorimo o priliki obširneje.

Reforma šolskega dejepisu. Napsal Ed. Štorch. V Praze — VIII. Nákladem vlastním. Za 30 h. Str. 14. — Tovariš Štorch je napisal zanimivo in vsestranski instruktivno razpravo o reformi zgodovinskega pouka, ki bo gotovo zanimala tudi vsakega slovenskega učitelja, zato jo toplo priporočamo.

Vestnik.

Učiteljski dobrotniki. »Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta« so darovali: Ljubljanska kreditna banka 50 K; Glavna slovenska hranilnica in posojilnica v Ljubljani 50 K; Posojilnica v Žužemberku 50 K; gg. Janko in Jela Rahnè na Brdu 25 K mesto venca na grob gospe Fani Orožnove; kumica preblagorodna gdč. Berta baronica Tacco in kum Henrik Klavara, učitelj v Št. Ferjanu, nabrala pri krstu judčka Henrik Trpina pri pesmi »Luk se je oženil« — čuku 10 K dote, ki jo pa poklanja čuk prepotrebnemu učiteljskemu konviktu v Ljubljani. Živili učiteljski dobrotniki in nasledniki! Bog plati!

Čekovni promet učiteljskega konvikta. (Letnina à 2 K za l. 1905.) G. Simon Punčuh, nadučitelj v Šmarji; vodstvo l. šole pri Sv. Lenartu pri Škofji Loki; gosp. Janko Casl, šolski voditelj v Špitaliču; g. Josip Kenda, učitelj na Ljubinu pri Tolmini za leta 1904, 1905 in 1906; gosp. Josip Bertok, nadučitelj v Lazaretu (4 K); gospod Ivan Demšar, nadučitelj in gdč. Milka Aschmann, učiteljica v Šmarjeti; g. Viljem Gebauer, nadučitelj v Šmihelu; g. Fr. Leskovar, nadučitelj v Novi cerkvi pri Celju.

Kolekta poštne znamke za učiteljski konvikt. Iz slovenjegraškega okraja kolekta št. 36.

Osebnosti vesti. — Začasni učitelj v Loškem potoku Fran Zrimšek je nameščen za stalnega učitelja pri Sv. Jerneju pri Poljčanah (Ltajersko). Za veroučitelja na učiteljski v Kopru je imenovan katehet Emel Štolfa iz Izole. — Umrli je v Gradcu Ferdo Majcen, profesor verouka na ptujski gimnaziji.

„Ljudski oder“, društvo za vzgojo in omiko slovenskega ljudstva, ustanavljajo v Trstu.

Občni zbor »Društva za zgradbo učiteljskega konvikta« bo na veliko sredo, dne 19. aprila t. l. ob 10. uri dopoldne v »Narodnem domu« v Ljubljani.

Štiridesetletnico učiteljevanja je praznoval dne 15. t. m. g. Anton Benigar, nadučitelj v Tomaju na Krasu. Služboval je nekaj mesecev v Trnovem na Notranjskem, potem 7 let v Povirju na Krasu, v Tomaju pa slušbuje že 33. leto. — Skromnemu in vzornemu tovarišu naše iskrene čestitke!

Vpokojen je ravnatelj meščanske šole v Krškem g. Dragotin Lapajne.

Šolske vesti s Koroškega. Ant. Zolli je prestavljen iz Št. Lenarta pri sedmih studencih v Völkendorf. Fr. Adlasnig je poslan kot suplent v Kocjan. Iz šolske službe je izstopila meščanska učiteljica v Velikovcu Marija Noč pl. Nordberg. Razpisane službe: Mesto šolskega vodje na Strmcu, v Črnečah (zahteva se znanje slovenskega jezika) in v Pontablju.

Draginjska doklada učiteljstva v Kranju. Prijatelj nam piše: Krajni šolski svet v Kranju, ki bi ga močno razžalil, ako bi mu očital, da ni narodno-napreden, je te dni odklonil prošnjo tamošnjega učiteljstva za draginjsko doklado. Trpka čuvstva se bude v srcu učitelju spričo tega dejstva, ki nam tako eklatantno dokazuje, da res nimajo srca za nas, da jim je beda učiteljstva deveta briga! V tem pogledu res ni razločka med liberalcem in klerikalcem. Da, prepričani smo celo, da bi bil kranjski krajni šolski svet prosilecni ugodil, ako bi v njem sedeli možje iz nasprotnega političnega tabora. O, da, lepo se čuje in doni fraza o naprednosti, o naklonjenosti do šole in učiteljstva — a žal, da vsa ta naprednost traja pri gotovih gospodih navadno le tako dolgo, kolikor je potreba, da se izreče lepa fraza — potem pa smo zopet zapeti do vrata in mošnjičke imamo trikrat zadrgnjene. — Kaj, podpore hočete? Besed kolikor hočete, a denarja? Pojdite, pojdite! A močno se varate, ako menite, da vam bo napredno učiteljstvo tlačnilo še dolgo edino zaradi vaših fraz in lepih oči! Za vse mogoče reči imate denarja dovolj, a za učitelja niti glasovitega knofa ne. Mi bi priporočali vsem učiteljem po mestih in trgih, katerih avtonomna oblastva in posamezne korifeje rade toliko bobnajo v svet o svoji naprednosti, da naj vložijo prošnje za draginjske doklade. Bomo vsaj videli, kje je res naprednost doma, a kje je le fraza kakor — v Kranju.

Vsak dan lepše! Govoriti nam je zopet o — dvojni meri! Le poslušajte! Ker je po slavni odredbi deželne šolskega sveta kranjskega z dne 25. februarja 1902., št. 709, prestavljen začetek šolskega leta ponavljalnih šol na 16. september, oziroma 1. september ter ne traja zaraditega šolsko leto teh šol kakor doslej 20 tednov, temveč 26, oziroma 28 tednov, je potrebna revizija z zakonom z dne 5. dec. 1889, dež. zak. št. 22, oziroma z odredbo dež. šol. sveta z dne 9. marca 1899, št. 634, odmerjene potnine za one katehete, ki poučujejo krščanski nauk na onih javnih ljudskih šolah, ki so izven njih bivališč. Z ukazom dež. šol. sveta z dne 8. t. m., št. 5191 ex 1904, morajo vsa šolska vodstva tekom osmih dni poročati pristojnim okrajnim šolskim svetom o tem-le: 1. Kraj šole, 2. bivališče katehetovo, 3. število tedenskih ekskurzov povodom verouka v vsakdanji šoli, 4. povodom verouka v ponavljalni šoli, 5. dosedanja potnina v kronah, 6. kdaj se prične in konča šolsko leto vsakdanje šole, 7. kdaj ono ponavljalne šole. — Punktum! — Ta najnovejša odredba nam je dokaz, kako lepo in prelepo skrb imajo za katehete, ne tako za učiteljstvo. Vsa ta dvojnemerska reč prihaja čedalje neznosnejša. Ali je res samo učiteljstvo proketo in vsi drugi blaženi? Kar ima učiteljstvo več dela, tega ne uvaža živ krst, drugim pa to delo honorirajo. Cloveku z najlepšimi ideali mora preiti ob takih razmerah vse veselje. To preziranje mora vsakogar moralno uničiti. Zato naj se ne čudijo tam zgoraj, če nimajo med učiteljstvom nobenega zaupanja več! Za vraga, kakšna logika je to: katehet, ki je plačan od ravno tiste oblasti, ima odslej povečano remuneracijo, učitelj pa, ki ima sedaj več dela s ponavljalno šolo, ne dobi nobenega priboljška. Katehet dobi za 6 tednov več dela več plačila, učitelj pa samo več dela. Kje pa je tista logika, ki jo gotovi ljudje tako radi

vlačijo na dan? Ali ni učitelj res nič več človek? Treba bo res poseči po najskrajnejšem sredstvu, če bo ta logika še nadalje prebračala take kozle. Kje pa dremlejo naši zastopniki v deželnem šolskem svetu, da se ne oglase kakor zastopniki cerkve? Naj vendar puste to jalovo zastopništvo, da jim ne odlete glave od večnega kimanja. Za več dela hočemo tudi več plačel!

Ali se bodo pri tem gotovi krogi izgovarjali, da gre sedaj za potnino, potem tudi mi zaračunajmo zamudo časa v novo uvedenih 6 tednih ponavljalne šole. Potnina in zamuda časa se priznata v juridičnem smislu vsakemu istovetno. Sicer pa mi lahko zahtevamo, toda ostalo bo le pri zahtevi, realizovane naše zahteve ne bodo tako naglo kakor duhovniške. Krščanska pravičnost mirno spi za nas v grobu in nad njo stoje čuvaji, s šš oboroženi. Mi pravičnost kličemo iz smrtnega spanja, a čuvaji vihite le šš proti nam, pravičnost pa spi in spi... Naposled mora vzeti vrag tudi vero v pravičnost. Ostalo bo samo smrtno sovraštvo in prokletstvo!

Bela vrana. Koncem tega članka, priobčenega v 4. let. štev., kjer smo razpravljali o idrijski rudniški šoli, smo obljubili, da bomo poskrbeli, da pride naš glas tudi tja, odkoder prihaja zlo, t. j. na Dunaj. In res! Dne 14. t. m. je interpeliral državni poslanec idrijskega mesta, g. dr. Ferjančič, v državnem zboru poljedelskega ministra glede imenovane šole. V svoji interpelaciji navaja dejstva in razmere, ki smo jih mi pribili v svojem članku. Koncem interpelacije pa pravi: »Nikakor ne gre, da zadržuje erar zvišanje plač učiteljstva, dokler ne izboljša deželni zbor plač ljudskemu učiteljstvu. To izboljšanje zadržuje obstrukcija, ki zavira delovanje deželnega zbora. Tega žalostnega položaja pa ne sme erar izkoriščati. Podpisanci se tedaj usojajo obratiti pozornost novega šefa poljedelskega ministra na vsestransko nevzdržljive in reforme potrebne razmere c. kr. rudniške ljudske šole v Idriji in mu stavijo vprašanje: Ali je njega eksclenca pri volji, temeljito preiskati razmere na c. kr. rudniški ljudski šoli in čim hitreje preskrbeti potrebno pomoč.« — Kakor čujemo, se je sedaj začelo gibati tudi idrijsko učiteljstvo samo. Skrbi naj, da pridejo te razmere v razgovor v proračunskem odseku, da ne ostane samo pri interpelaciji. Stvar je torej dobro uravnana, in nas bi resnično veselilo, če bi se tudi dobro iztekla.

Učitelji — preganjavci »Domoljuba«. Tako vpije sobotni »Slovenec«. Pravi, da nastopajo učitelji s predrznim čelom, kot paše v miniatuiri, in drugim zapovedujejo in prepovedujejo, kakor da bi oni imeli vso oblast v šoli in izven šole. In s temi učitelji hoče »Slovenec« govoriti resno besedo. Kdo drugi pa naj govori z učiteljstvom resno besedo, če ne »Slovenec«, ki je poštenjak, kar ga je pod širokim jezuitskim klobukom! Njemu je to naloga že po svetem poklicu. Seveda! Toda čujmo to resno besedo! »Slovenec« piše in govori s sila resnim licem in nastavlja učiteljstvu nož na grlo: »Uprav neverjetne stvari se nam poročajo o sirovi aroganci nekaterih učiteljev, ki sklicujoč se na neki ukaz ali kaj deželne šolskega sveta kranjskega prepovedujejo otrokom, da ne smejo »Domoljuba« staršem domov nositi. To je naravnost nesramnost in sklicevanje na šolsko postavu tu samo kaže, da ti ljudje šolske postave ne poznajo. § 27. šolskega in učnega reda, na katerega se sklicujejo, se glasi: »Učitelju je prepovedano učencem nakladati opravila in dela, katera se ne vjemajo s šolsko odgojo ali se nikakor ne vežejo z učnim namenom.« Iz tega izvajajo ti junaki, da ne smejo otroci v župnišče po »Domoljuba«, da bi ga staršem domov nesli. — Kakor smo rekli, je to nesramnost. Dokler so učitelji »Rodoljuba« po otrocih pošiljali staršem, je bilo vse dobro. Zdaj je ta list poginil, ker ga noben človek — razen liberalnih učiteljev — več v roke ni hotel vzeti, in ko otroci prenašajo »Domoljuba«, so pa kar naenkrat našli nezakonitost, ki jim je bila prej popolnoma neznana. — A bodi tem ljudem enkrat za vselej povedano: Ni je oblasti na svetu, ki bi mogla prepovedati očetu, da ne sme naročiti svojemu otroku, naj mu to ali ono na dom prinese. Na deželi so čisto ljudje daleč od pošte, in če gre otrok v šolo, prinese vse na dom, kar mu naroče. Popolnoma prav store

torej starši, če naroče otroku, naj gre tudi v župnišče po »Domoljuba«, ali župnik, ki reče otroku: »Pridite po šoli po list!« Upamo, da pride slednjič vendarle doba, ko bo v naši deželi nemogoče, da bi liberalni učitelji uganjali tako skrajno nestrpnost. Za zdaj pa prosimo, da se nam imena vseh učiteljev, ki tako postopajo, naznanijo. Zapomnili si jih bomo za poznejše čase! — To so torej tiste resne besede moralista in pedagoga »Slovenca«. Žal samo, da imajo neprijeten vonj po ostudni aroganci in po grožnjah zaplotnih pretepačev — sicer bi jim ničesar ne oporekali, saj drugače »Slovenec« sploh ne more pisati, kaj šele ob sobotah, ko se pripravljajo njegovi uredniki na razlaganje Kristusovega nauka miru in ljubezni! No, pa če imajo še kaj vere — mi sicer dvomimo! — bodo že sami dajali odgovor za svoje misli in svoja dejanja. — Škof in njegovi duhovniki sicer uče, da moramo spoštovati tudi odredbe in ukaze posvetne gosposke, a »Slovenčeve« besede pričajo, da ni temu takol! Župniki naj lej slušajo svojega dobrega pismouka in naj delajo proti ukazu deželnega šolskega sveta, koliko jim drago, saj so izvečine tudi kateheti, torej vedo, kaj smejo in česar ne. Ako mislijo vzgajati mladino z opravičljivim in lažnim »Domoljubom« namesto s katekizmom, je to stvar, ki lahko njim prija, a ne učiteljsstvu. Zato pa bo učiteljsstvo v kljub »Slovenčevim« revolverjem še nadalje izvrševalo imenovani ukaz in se posluževalo orožja, ki mu ga »Slovenec« sam ponuja v obrambo, in sicer v zadnjih vrstah svojega članka. Klin s klinom.

Usposobljenostne preizkušnje za občne ljudske in meščanske šole pri c. kr. izpraševalni komisiji v Ljubljani se prične v ponedeljek dne 1. maja 1905 ob 8. uri zjutraj. Prošnje za priпуск k tej izkušnji je po predpisanem potu poslati do 26. aprila 1905 razmateljstvu izpraševalne komisije.

Na c. kr. izobraževališču za učiteljice v Gorici se prične izkušnje in sicer: a) zrelosti 2. maja t. l. ob 8. uri zjutraj, b) usposobljenja za ljudske in meščanske šole dne 8. maja t. l. ob 8. uri zjutraj; c) za usposobljenje v ženskih ročnih delih in za vrtnarice početkom meseca junija t. l. — Prošnje se imajo predložiti razmateljstvu izobraževališča, oz. dotične izpraševalne komisije, in sicer za preizkušnje pod a) in b) najkasneje do 31. t. m. in za one pod c) do 15. maja t. l.

Iz seje ožjega c. kr. okr. šol. sveta za goriško okolico dne 16. marca 1905. Uradna naznanila: C. kr. namestništvo priporoča nakup brošur: a) Leon Burgerstein. Kako je skrbeti za zdravje šolske mladine. Cena 10 h. Založila c. kr. zaloga šol. knjig na Dunaju. b) Isti pisatelj: Zdravstvena pravila za učence in učenke ljudskih in meščanskih šol. Cena 10 h. Isto založništvo. Isto priporoča naročitev glasila: Periodische Blätter. Organ der Gesellschaft Lehrmittel-Zentrale in Wien. 6 Hefte. 5 K. Verlag O. Henkel in Tetschen.

Zavrnila se je neka »pritožba« in sklenilo strankama sporočiti, da jima je prosto, iskati sodnim potom zadoščenja, če se čuti ena ali druga žaljeno. Dvema nadučiteljema se je priznala nagrada za namestovanje obolelih tovarišev. Dva bolna nadučitelja dobila eden 100, drugi 60 K podpore. Enemu nadučitelju se je dovolil predujm proti povračilu 20 kron na mesec. Dovolile so se nekatere manjše naprave in poprave v in pri šolskih hišah. Rešili sta se dve vlogi za sebnega pomena.

Iz pravil »Društva za zgradbo učiteljskega konvikta«. § 12: »Vsako učiteljsko društvo ima pravico toliko zastopnikov dotičnega učiteljskega društva z virilnim glasom poslati v društveno vodstvo (odbor), kolikorkrat je v § 6. določeno pokroviteljino (200 K) vplačalo.«

§ 13: »Društvena opravila oskrbuje devet voljenih odbornikov in zastopniki z virilnim glasom posameznih učiteljskih društev v smislu § 12, ki imajo iste pravice kakor voljeni odborniki. Ti volijo izmed sebe predsednika, prvega in drugega podpredsednika, tajnika in blagajnika.«

§ 15: »Odborovi sklepi so veljavni, če je vsaj pet izvoljenih odbornikov navzočih.

*) O tej »pritožbi« prihodnjič!

Uredn.

»Društvo slovenskih književnikov in časnikarjev« se je ustanovilo v Ljubljani ter se vrši v ponedeljek, dne 27. t. m., ob 8. uri zvečer v »Narodnem domu« ustanovni shod. Izvršiti se morajo volitve v odbor (9), nadzorstvo (3) in častno sodišče (5) za dobo enega leta; dalje bo sklepati zaradi zveze slovanskih žurnalistov v Avstro-Ogrski in zaradi zveze jugoslovanskih književnikov in časnikarjev. Ker se že v kratkem vrši kongres slovanskih časnikarjev v Voloski, na katerem morajo tudi Slovenci nastopiti s svojo organizacijo, je potrebno, da se ustanovnega občnega zbora udeležijo vsi slovenski časnikarji v Ljubljani in tudi izven deželnih mej! Ker je tudi med slovenskim učiteljskim mnogo književnikov in časnikarjev, jih »Tovariš« pozivlja, da se tega shoda zanesljivo udeležijo. Društvu namen je: a) književnike in časnikarje združevati in podpirati ter pospeševati slovensko književnost in časnikarstvo; b) ščititi koristi in varovati ugled književniškega in časnikarskega stanu in c) podpirati prave člane, njihove vdove in sirote ter si v ta namen ustanoviti poseben pokojninski zaklad. — Podpora more biti a) neodplačljiva denarna podpora, b) posojilo, c) denarna podpora iz pokojninskega zaklada za člane, vdove in sirote.

Popravek. V zadnjem »Čekovnem prometu učiteljskega konvikta« stoji pri imenu Janka Kramarja pomotoma nadučitelj namesto učitelj. To popravljamo na prošnjo g. Kramarja samega.

Razgled po šolskem svetu.

— **»Freie Schule«.** Na Dunaju so osnovali »Freie Schule«, ki ima namen, združiti vse protiklerikalne elemente v boj za svobodno šolo in jih organizovati v odpor proti navalom klerikalizma. Oklic, ki ga je izdalo to društvo, je podpisalo 200 odličnih mož: vseučiliški profesorji dunajske, graške in praške univerze, profesorji tehniških visokih šol v Brnu in na Dunaju, razni poslanci in uredniki, župani velikih mest, sodniki, pisatelji, umetniki, zdravniki, učenjaki, odvetniki, tvorničarji, trgovci, srednješolski profesorji in seveda tudi učitelji meščanskih in ljudskih šol. — Oklic pravi, da so šolski zakoni l. 1868 — 1869, ki so čuvali nad pravico države nasproti vplivom klerikalne nadvlade nad šolstvom, zadeli že v početku na principijalni odpor klerikalne stranke. Ta odpor dokumentujeta znana predloga Liechtenstein in Ebenhoch. Tej stranki se je posrečilo, skrbeti učno dobo, utesniti izobrazbo učiteljstva in celokupni pouk izpostaviti konfesionalnemu vplivu. Protestovati je treba povsod proti temu, da bi bila šola pomožni zavod konfesionalni hierarhiji, da bi se pod krinko verskega mišljenja zanašale v šolo politične tendence, da bi zlorabljali otroke v političke agitatorje, da bi oslabela vzgojna moč šole in ubila neodvisnost učiteljstva. V ljudsko šolo mora šiniti moderni duh. Z individualizmom pouka bodi šolska doba otroku trajno plodotna. Zato namerava društvo ustanavljati vzorne šole, ki bodo odgovarjale vsem higijeniškim in pedagoškim zahtevam. Iz moderne družbe vstaja klic po potrebi dobre šole, ki je pogoj razvoju svobodnega, močnega, samozavestnega, za boj v tekmovanju kulturnih narodov sposobnega ljudstva.

— **Ponemčevalnice z vladno podporo.** V seji proračunskega odseka je protestoval italijanski poslanec Malfatti proti postavki »Pospeševanje nemškega ljudskega šolstva v južni Tirolski«, ki znaša 30.000 kron in se uporablja za vzdrževanje nemških šol v italijanskih občinah. Malfatti je izjavil, da vložil v zbornici predlog, da se ta postavka črta. Toda takih postavk, ki imajo izključno namen, da pospešujejo germanizacijo, je v proračunu precejšnje število. Po šolskem zakonu imajo vzdrževati ljudske šole izključno dežele, in le vadnice na učiteljskih vzdržuje država. V italijanski južni Tirolski in v slovensko-italijanskem Primorju pa nemške ljudske šole vzdržujejo na državne stroške, za katere ne obstoja zakonita potreba, ker bi sicer mogli dotične občine, oziroma dežele prisiliti, da ustanove take šole. Pomisliti je treba, da je Nemcev v južni Tirolski le

